

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/37/2023
Identifikačné číslo spisu:	8121204099
Dátum vydania rozhodnutia:	27.05.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Holíč
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:8121204099.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ K. S., nar. XX. R. 1XXX, T., L. XX, 2/ R. S., nar. XX. R. XXXX, T., L. XX, 3/ K. H., nar. XX. R. XXXX, T., L. XX, 4/ Y. S., nar. XX. W. XXXX, T., L. XX, 5/ L. S., nar. XX. E. XXXX, T., L. XX, 6/ L. S., nar. XX. E. XXXX, T., L. XX, všetci právne zastúpení advokátom JUDr. Dušanom Remetom, Prešov, Masarykova 2, proti žalovanej obchodnej spoločnosti KOMUNÁLNEJ poisťovni, a.s. Vienna Insurance Group, Bratislava, Štefánikova 17, IČO: 31 595 545, právne zastúpenej advokátskou kanceláriou FELIX NEUPAUER & PARTNERS, Bratislava, Dvořákovo nábřeží 8/A, IČO: 37 928 422, o zaplatenie 25.393,30 eura s prísl., vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 20C/31/2021, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 13. októbra 2022 sp. zn. 9Co/49/2021, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 13. októbra 2022 sp. zn. 9Co/49/2021 z r u š u j e a v e c m u vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej aj len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 22. októbra 2021 č.k. 20C/31/2021-16 žalobu zamietol, žalovanej nárok na náhradu trov konania nepriznal a rozhodol, že žalobcovia nemajú právo na náhradu trov konania.

1.1. Žalobou podanou dňa 17. mája 2017 žalobcovia uplatnili voči žalovanému nárok na zaplatenie sumy 25.393,30 eura s príslušenstvom. Žalobu odôvodnili tým, že rozsudkom Okresného súdu Prešov zo dňa 18. februára 2015 č.k. 11C/80/2014-104, ktorý bol právoplatný dňa 26. marca 2015 a vykonateľný dňa 26. mája 2015 (výrok I. na plnenie), v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove zo dňa 14. októbra 2015, č.k. 3Co/129/2015-136, súd zaviazal žalovaného 1/ - Y. Š., nar. XX. Y. XXXX, L. XX, XXX XX T. a žalovanú 2/ - V. H., nar. XX. R. XXXX, U. XX, XXX XX T. spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobkyni 1/ sumu 10.000 eur a žalobcom 2/ až 6/ sumu 3.000 eur z titulu náhrady nemajetkovej ujmy podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“) v lehote 60 dní od právoplatnosti rozsudku, v prevyšujúcej časti žalobu zamietol a rozhodol o tom, že o trovách konania rozhodne samostatným uznesením. Žalovaný 1/ (v konaní 11C/80/2014) bol zaviazaný ako subjekt, ktorý pri ním zavinenej dopravnej nehode dňa 21. novembra 2012 priamo spôsobil neoprávnený zásah do práva žalobcov na ochranu osobnosti, konkrétne do ich práva na súkromie a rodinný život, a to tým, že R. S.,

nar. XX. L. XXXX (syn a súrodenec žalobcov) pri tejto nehode utrpel vážne zranenia, ktorým neskôr v nemocnici podľahol, teda spôsobil smrť blízkej osoby žalobcov pri dopravnej nehode. Žalovaná 2/ (v konaní 11C/80/2014) bola v čase skutku držiteľom a vlastníkom osobného motorového vozidla Citroën EČV: T.-XXX X., ktorým bola ujma žalobcom spôsobená, teda bola jeho prevádzkovateľom a preto bola zaviazaná na plnenie žalobcom v súlade s ust. § 427 OZ z titulu jej zodpovednosti za škodu spôsobenú pri prevádzke dopravného prostriedku. Žalovaný (v tomto konaní) vystupoval a konal v konaní 11C/80/2014 ako intervenient na strane žalovanej 2/ z dôvodu, že v čase zásahu do práv žalobcov bol poisťovateľom vozidla Citroën EČV: T.-XXX X. v súvislosti s poistením zodpovednosti prevádzkovateľa za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Žalovaní v konaní 11C/80/2014 a ani žalovaný v tomto konaní (z titulu plnenia z povinného zmluvného poistenia pre vozidlo Citroën EČV: T.-XXX X.), ani po zaslaní predexekučných výziev zo dňa 15. januára 2016, nezaplatili žalobcom ich judikované nároky na náhradu nemajetkovej ujmy. Preto žalobcom neostala iná možnosť ako podať proti žalovaným z konania 11C/80/2014 ako povinným návrh na vykonanie exekúcie zo dňa 07. marca 2016 v spojení s jeho opravou zo dňa 06. apríla 2016. Exekučné konanie je vedené u súdnej exekútorky JUDr. Denisy Mihalovej Regináčovej pod č. Ex 126/2016. Súdna exekútorka vydala dňa 23. septembra 2016 exekučný príkaz na vykonanie exekúcie príkazom pohľadávky a na úhradu trov exekúcie č. EX 126/16-63, ktorým prikázala žalovanému ako dlžníkovi povinnej 2/ z titulu povinného zmluvného poistenia, zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla tam uvedené sumy zaplatiť na depozitný účet súdneho exekútora. Žalovaný tento exekučný príkaz prevzal dňa 04. októbra 2016, napriek tomu však žiadne plnenie žalobcom ani súdnej exekútorky ku dňu spísania tejto žaloby neposkytol. Povinnosť žalovaného ako poisťovateľa plniť žalobcom ich nárok na náhradu nemajetkovej ujmy z titulu povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla vyplýva z povinnosti nahradiť vzniknutú ujmu za poistenú V. H., a to v súlade s ust. § 4 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla (ďalej aj „ZoPZP“), ako aj s prihliadnutím na potrebu eurokonformného výkladu vnútroštátnej normy.

1.2. Posudzujúc zistený skutkový stav zaoberal sa súd prvej inštancie vznesenou námietkou premlčania. V konaní o tzv. poddlžníckej žalobe nie je možné uprieť žalovanému ako dlžníkovi povinnej v exekučnom konaní uplatnenie námietky premlčania. V danom prípade pohľadávka povinnej v exekučnom konaní má predstavovať pohľadávku na plnenie z poistenia. Na rozdiel od ustanovenia § 101 OZ je pri práve na plnenie z poistenia odlišne stanovený začiatok premlčacej doby, ktorý sa neviaže na okamih, kedy právo mohlo byť vykonané po prvý raz, ale na vznik poistnej udalosti (§ 797 ods. 2 OZ). Začiatok plynutia všeobecnej 3-ročnej premlčacej doby je určený za rok po poistnej udalosti, teda jej celková dĺžka je stanovená na štyri roky po poistnej udalosti. Súd prvej inštancie uzavrel, že nakoľko dopravná nehoda (poistná udalosť) nastala dňa 21. novembra 2012, teda 3-ročná premlčacia doba začala plynúť dňa 22. novembra 2013 (rok po poistnej udalosti) a uplynula dňa 22. novembra 2016, žaloba bola podaná na súd dňa 17. mája 2017, t.j. po uplynutí premlčacej doby. Žalovaným vznesenú námietku premlčania preskúmal aj z hľadiska jej možného rozporu s dobrými mravmi v zmysle § 3 ods. 1 OZ a dospel k záveru, že námietka premlčania nie je v rozpore s dobrými mravmi. Žalobcom nič nebránilo, aby si nárok uplatnili voči poisťovni už v pôvodnom konaní. V tom čase bolo účinné ustanovenie § 15 ods. 1 zákona o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel, ktoré umožňovalo poškodenému, t.j. žalobcom, uplatniť si svoj nárok voči poisťovateľovi. Teda neexistoval žiaden logický dôvod, pre ktorý si nemohli už v konaní 11C/80/2014 uplatniť voči žalovanému nárok na náhradu nemajetkovej ujmy. Ak tak nespravili, vystavili sa riziku, že V. H. im priznanú sumu neuhradí a zároveň zavinili uplynutie premlčacej doby. Uvedené však nemôže byť na ťarchu žalovaného. Keďže žalovaný vznesol námietku premlčania, nezostávala súdu iná možnosť ako žalobu zamietnuť. Pri právnom posúdení odkázal súd prvej inštancie na ustanovenie § 109 ods. 1, 2 Exekučného poriadku, na ustanovenia Občianskeho zákonníka - § 100, § 101, § 104, § 3 ods. 1 a na ustanovenia zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla - § 15 ods. 1, 2, § 4 ods. 1, § 5 ods. 1.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcov rozsudkom z 13. októbra 2022 sp. zn. 9Co/49/2021 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanému nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

2.1. V prejednávanej veci súd prvej inštancie správne uviedol, že premlčacia doba, ktorá je v zmysle § 101 OZ 3-ročná, začala plynúť 22. novembra 2013, nakoľko poisťná udalosť nastala 21. novembra 2012, uplynula 22. novembra 2016. Žalobcovia podali na súd žalobu 17. mája 2017, t.j. po jej uplynutí, právo žalobcov sa premlčalo. Na uvedenom nič nemení to, že žalobcovia v konaní Okresného súdu Prešov 11C/81/2014 označili žalovaného za vedľajšieho účastníka. Žalovaný nárok vo vzťahu k žalovanému nesmeroval. Nedomáhali sa toho, aby mu súd uložil plniť žalobou uplatnené sumy náhrady nemajetkovej ujmy. Správnosť záveru súdu prvej inštancie o tom, kedy sa premlčí nárok na náhradu nemajetkovej ujmy vyplýva aj z uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 7Cdo/252/2021 z 31. marca 2022 publikovaného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 2/2022, podľa ktorého na premlčanie nároku na náhradu škody aj náhradu nemajetkovej ujmy platí rovnaká právna úprava vo vzťahu k osobe, ktorú škodu spôsobila (škodcovi) aj vo vzťahu k poisťovateľovi (poisťovní) tejto osoby, a to v tom smere, že vo vzťahu k obidvom subjektom sa aplikuje právna úprava premlčania vyplývajúca z § 101 OZ, nemožno ho interpretovať tak, že napríklad eventuálne spočítanie plynutia premlčacej doby týkajúce sa jedného subjektu predstavuje automaticky spočítanie plynutia premlčacej doby týkajúcej sa druhého subjektu. Nie je tak možné konštatovať, že názor súdu prvej inštancie o premlčení nároku predstavuje „ukážkový prípad formalizmu“, že nedostatočne rozlišoval medzi vznikom nároku a splatnosťou, resp., že malo dôjsť k spočítaniu premlčacej doby. To, že žalobcovia uplatnili v konaní 11C/80/2014 nárok iba voči V. H. a Y. Š. nespôsobilo spočítanie premlčacej doby, bolo na žalobcov voči komu uplatnia nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, osobitne za situácie vedomosti o rozhodnutí Súdneho dvora Európskej únie vo veci C-22/2012, na ktoré sami v žalobe odkázali. Konštrukcia žalobcov o tom, že na nich prešlo právo poistenej na poskytnutie plnenia z povinného zmluvného poistenia doručením exekučného príkazu žalovanému 04. októbra 2016, teda pred uplynutím premlčacej doby podľa § 104 OZ, je, vychádzajúc nielen z citovaného publikovaného názoru najvyššieho súdu, ale aj z vlastnej argumentácie žalobcov o tom, že predmetom konania je stále jeden a ten istý nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, bez relevancie, nakoľko premlčacia doba pre jeho uplatnenie začína plynúť rok po poisťnej udalosti.

2.2. Inštitút premlčania patrí k tým zásadným a závažným inštitútom občianskeho práva hmotného, ale aj právneho poriadku ako celku, že nie je možné do jeho výkladu zasahovať, či už extenzívne, či reštriktívne aplikáciou ďalších všeobecných inštitútov právneho poriadku, t.j. aj aplikáciu všeobecných zásad (Ústavný súd Českej republiky III. ÚS 21/2002 zo 04. júla 2002). Vznesenie námietky premlčania zásadne dobrým mravom neodporuje; môžu však nastať situácie kedy je uplatnenie tejto námietky výrazom zneužitia práva na úkor účastníka, ktorý márne uplynutie premlčacej doby nezavinil (Ústavný súd Českej republiky I. ÚS 643/04). Vychádzajúc z názorov súdnej autority posudzujúcej zákonné ustanovenie, ktoré je v totožnom znení súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky, s ktorými sa odvolací súd stotožnil, bolo potrebné posúdiť relevantnosť tvrdenia žalobcov o tom, že súd prvej inštancie nesprávne rozhodol pokiaľ námietku premlčania nevyhodnotil ako rozpornú s dobrými mravmi vzhľadom na charakter konania. Zo spisu vyplýva, že žalobcovia boli pri podaní žaloby s uplatnenými nárokmi na náhradu nemajetkovej ujmy právne zastúpení, nemali status svedčiaci pre nerovné postavenie účastníkov v konaní, žalobu podali na súd s odkazom na znalosť rozsudku Súdneho dvora Európskej únie, z ktorého vyplývala možnosť uplatnenia nároku na náhradu nemajetkovej ujmy priamo voči poisťovateľovi; nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch je nárokom, ktorý má, ako iné, stanovený korektív v podobe jeho premlčania, ktorému sa ten, voči komu je uplatnený, účinne môže brániť vznesením námietky premlčania. V súhrne všetkých týchto aspektov nie je možné súdu prvej inštancie vyčítať, pokiaľ neposúdil žalovaným vznesenú námietku premlčania ako výkon jeho práva rozporný s dobrými mravmi. Vznesenie námietky premlčania nepredstavovalo v konkrétnych skutkových okolnostiach zneužitie práva na úkor žalobcov, ktorí neboli tými, ktorí márne uplynutie premlčacej doby nezavinili, práve naopak; boli tými, ktorí uplatnili osobné právo majetkovej povahy, majetkový nárok, ktorý zo svojej podstaty sa nepovažoval v čase keď podali žalobu za nepremlčateľný, oneskoreným uplatnením nároku, t.j. vlastným pričinením prispeli k tomu, že ich nárok sa premlčal. Z dôvodov, ktoré uviedol, odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1, 2 CSP potvrdil, vrátane súvisiaceho výroku o nároku na náhradu trov konania.

3. Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu v celom jeho rozsahu podali žalobcovia 1/ až 6/ (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovali z ust. § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1

písm. b) CSP. Navrhli, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, a aby im priznal náhradu trov dovolacieho konania.

3.1. Nesprávny procesný postup odvolacieho súdu spočíva v tom, že odvolací súd nerešpektoval záväzný právny názor vyslovený dovolacím súdom v jeho skoršom zrušujúcom uznesení sp. zn. 4Cdo/88/2019 zo dňa 31. marca 2020. Dovolací súd v zrušujúcom uznesení zdôraznil, že právo nikdy nemôže byť interpretované len striktne formalisticky či mechanicky a konštatoval, že nárok na poistné plnenie podľa § 11 ods. 7 zákona č. 381/2001 Z. z. je splatný bez ohľadu na to, či poškodený žaloval poisťovateľa alebo poisteného prevádzkovateľa, že zmyslom zákona č. 381/2001 Z. z. je odstrániť alebo zmierniť ujmu, ktorú poškodený vytrpel a vo vzťahu k námietke premlčania vznesenej žalovanou vyslovil, že ju treba hodnotiť od času, kedy žalobcovia mohli svoje právo vykonať po prvý raz - t. j. od času, kedy sa predmetný záväzok stal splatným (ust. § 101 OZ). Vzhľadom na to, že na podklade takéhoto nesprávneho procesného postupu odvolacieho súdu došlo až k zamietnutiu žaloby žalobcov, považujú žalobcovia za dostatočne odôvodnenú tiež intenzitu a závažnosť tejto vady konania, nakoľko vyvolala porušenie práva žalobcov na spravodlivý proces v podobe zamietnutia ich žaloby. Odvolací súd nerešpektoval ani vlastný právny názor vyslovený v jeho uznesení sp. zn. 9Co/30/2020-122 zo dňa 29. apríla 2021, kde uviedol, že nárok uplatnený žalobou je splatný, je nárokom z poddlžníckej žaloby a nie je priamym nárokom uplatneným voči žalovanému, napriek tomu ale potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie, ktorý vyhodnotil ako dôvodnú námietku premlčania žalovanej uplatnenú voči nároku na poistné plnenie ako priamemu nároku žalobcov. V prípade, ak sa odvolací súd odkloní od svojho pôvodného právneho názoru, je totiž možné uvažovať o porušení princípu právnej istoty, nakoľko ak dôjde k zmene pôvodného právneho názoru odvolacieho súdu bez relevantných dôvodov (ako je napríklad zmena zisteného skutkového stavu a pod.) bude nevyhnutne platiť, že rozhodnutie odvolacieho súdu je pre strany nepredvídateľné (keďže v tej istej veci odvolací súd vysloví dva rôzne právne názory).

3.2. Dovolatelia namietali tiež prekvapivosť rozhodnutia a nepredvídateľnosť postupu odvolacieho súdu v súvislosti s poučením otázky súladu námietky premlčania s dobrými mravmi. Súd prvej inštancie už v rozsudku č. k. 20C/12/2017-50 zo dňa 12. januára 2018 považoval okolnosti prípadu a argumenty žalobcov k tejto otázke (rozpor námietky premlčania žalovanej s dobrými mravmi) za dôvodné - bod 19. V konaní vedenom na Okresnom súde Prešov sp. zn. 16C/48/2017, ktoré prebiehalo medzi rovnakými sporovými stranami a uplatňovaný bol obdobný nárok - zaplatenie náhrady trov konania vedeného pod sp. zn. 11C/80/2014 (prísľušenstvo pohľadávky) na podklade rovnakých skutočností, bol oboma konajúcimi súdmi konštatovaný rozpor námietky premlčania vznesenej žalovanou s dobrými mravmi - bod 39. rozsudku Okresného súdu Prešov č. k. 16C/48/2017-85 zo dňa 21. novembra 2019 a body 23. a 24. rozsudku Krajského súdu v Prešove sp. zn. 23Co/13/2020-127 zo dňa 26. januára 2021. V rozsudku sp. zn. 20C/31/2021 zo dňa 22. októbra 2021 však už súd prvej inštancie námietku premlčania bez akejkoľvek zmeny v skutkovej a dôkaznej situácii aj po zrušujúcom uznesení odvolacieho súdu, zrazu a nečakane nepovažoval za v rozpore s dobrými mravmi, o to viac ak súd prvej inštancie v čase vydania rozsudku už o tomto právoplatnom rozhodnutí v konaní sp. zn. 16C/48/2017 vedel. Odvolací súd napadnutým rozsudkom tento záver o neexistencii rozporu s dobrými mravmi už len potvrdil. Žalobcom nie je zrejmé, ako môže rovnaký odvolací súd (i keď konajúci rôznymi senátmi) posúdiť tie isté okolnosti prípadu a dôvody pre posúdenie rozporu námietky premlčania s dobrými mravmi v totožnom prípade tak rozdielne a opozitne. Ide o hrubé narušenie princípu právnej istoty. Napadnutý rozsudok odvolacieho súdu aj v tejto otázke vyvolal u žalobcov veľké sklamanie a pocit nespravodlivosti, keď sa sudkyňa odvolacieho súdu v tomto prípade rozhodla chrániť a pomáhať žalovanému poisťovateľovi, ktorý postupoval v rozpore s odbornou starostlivosťou, jeho zákonnými povinnosťami, hoci o nároku žalobcov od počiatku vedel (vedľajší účastník v konaní vedenom pod sp. zn. 11C/80/2014) a nie poškodeným - pozostalým po obeti dopravnej nehody a trestného činu.

3.3. Odvolací súd svojim rozsudkom potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie o zamietnutí žaloby žalobcov z dôvodu opodstatnene vznesenej námietky premlčania zo strany žalovaného poisťovateľa. V tomto špecifickom prípade rozhodnutie záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá podľa žalobcov v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola riešená. Právne otázky znejú : „Je zákonné aplikovať ust. § 101 OZ alebo ust. § 104 OZ o premlčacej dobe pri nárokoch zo zodpovednosti za škodu spôsobenú pri prevádzke motorového vozidla, ak ide o splatný nárok uplatnený voči poisťovateľovi prevádzkovateľa motorového vozidla poddlžníckou žalobou ?“ „Je zákonné aplikovať ust. § 101 OZ alebo ust. § 104 OZ o premlčacej dobe v prípade, ak nárok zo zodpovednosti za škodu spôsobenú pri

prevádzke motorového vozidla bol uplatnený voči poisťovateľovi prevádzkovateľa motorového vozidla nie ako priamy nárok podľa ust. § 15 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z. z. ?“ „Dochádza k spočívaniu premlčacej doby počas trvania súdneho konania, v ktorom bol nárok na náhradu nemajetkovej ujmy pozostalých osôb zo zodpovednosti za škodu spôsobenú pri prevádzke motorového vozidla uplatnený voči poistenému prevádzkovateľovi vozidla, ktorý nie je škodcom, a nie aj priamo voči poisťovateľovi, hoci ten mal v súdnom konaní postavenie vedľajšieho účastníka ?“ Podľa právneho názoru odvolacieho súdu je aj v prejednávacom prípade dôvodná aplikácia ust. § 104 OZ pri posudzovaní premlčania, premlčacia lehota plyní samostatne škodcovi a poisťovateľovi, a to od vzniku poistnej udalosti, pričom premlčacia lehota môže uplynúť pre tieto subjekty rozdielne, keďže vo vzťahu ku škodcovi spočíva počas trestného konania a konania o náhradu nemajetkovej ujmy, čo nespôsobuje ale spočívanie premlčania aj voči poisťovateľovi. Žalobcovia majú za to, že právne posúdenie zo strany odvolacieho súdu je nesprávne a neúplné. Vo vzťahu k námietke premlčania vznesenej žalovanou sa vyjadril už aj NS SR ako dovolací súd v zrušujúcom uznesení sp. zn. 4Cdo/88/2019 zo dňa 31. marca 2020, kde vyslovil právny názor, že žalovaná vznesla námietku premlčania, ktorú treba hodnotiť od času, kedy žalobcovia mohli svoje právo vykonať po prvý raz - t. j. od času, kedy sa predmetný záväzok stal splatným, teda výlučne podľa ust. § 101 OZ (body 16. a 19. uznesenia). S týmto právnym posúdením sa stotožňujú aj žalobcovia. V doterajšom konaní bolo ustálené, že žalobcovia mohli svoje právo podať poddĺžnicku žalobu prvý raz po doručení exekučného príkazu žalovanému (04. októbra 2016). Žaloba bola proti žalovanej (ako nie priamy nárok) podaná na súde prvej inštancie dňa 17. mája 2017. K premlčaniu práva žalobcov teda nedošlo. K tomu žalobcovia zdôrazňujú, že v danom čase bolo bežnou právnou praxou, že sa žaloval škodca a prevádzkovateľ, pričom poisťovateľ mal postavenie vedľajšieho účastníka. Toto zohľadnil aj ten istý odvolací súd (i keď konajúci iným senátom) v druhom období konaní, keď v rozsudku sp. zn. 23Co/13/2020-127 zo dňa 26. januára 2021 uviedol, že „predmetnú námietku je nutné posúdiť v kontexte celkových okolností prípadu, kedy je nepochybné, že v pôvodnom konaní za účinnosti pôvodného procesného predpisu bola žalovaná v pozícii vedľajšieho účastníka, pričom v danom období a za vtedy platného stavu rozhodovacej činnosti súdov Slovenskej republiky nebolo spornou skutočnosťou to, že v prípade úspechu žalobcov v takomto konaní proti priamym škodcom za týchto následne plnil poisťovateľ. Bolo by v rozpore s dobrými mravmi prihliadnuť na takto vznesenú námietku premlčania a nepriznať žalobcom právo na náhradu účelne vynaložených trov konania. Ako bolo vyššie uvedené je zrejmé, že žalovaný bol v pôvodnom konaní označený ako vedľajší účastník v zmysle vtedy ustálenej praxe a napriek tomu podľa názoru odvolacieho súdu zneužil možnosť výkladu dovtedy aplikovanej právnej úpravy tým spôsobom, že odmietol v rámci vykonávacieho konania plniť za svojho poistenca priznané plnenie, čo podľa názoru odvolacieho súdu je zneužitím subjektívneho práva na úkor žalobcov a takéto konanie možno hodnotiť ako rozporné s dobrými mravmi. Táto skutočnosť podľa názoru odvolacieho súdu je v tak vysokej intenzite, že odôvodňuje aj zásah do princípu právnej istoty, ktorým nepochybne je odopretie práva uplatniť námietku premlčania. Pri porovnaní týchto základných zásad, teda princípu právnej istoty a princípu dobrých mravov, podľa názoru odvolacieho súdu možno v tomto individuálnom prípade dospieť k záveru, že je súladné s dobrými mravmi odoprieť účinky vznesenej námietky premlčania.“ Odvolací súd sa od vysloveného právneho názoru dovolacieho súdu bez akéhokoľvek relevantného dôvodu odklonil a posudzoval žalovanou vznesenú námietku premlčania len podľa ust. § 104 OZ, i keď sám prijal záver, že nejde o uplatnenie tzv. priameho nároku voči poisťovateľovi. Ak súdy posudzovali nárok voči žalovanej ako nie priamy, prečo sa posudzovalo premlčanie priameho nároku ? Poukaz na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/252/2021 z 31. marca 2022 publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 2/2022, v ktorom sa Najvyšší súd Slovenskej republiky odkázal na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 23. apríla 2020 sp.zn. 5Cdo/102/2017 (bod 19. napadnutého rozsudku) v tomto prípade neobstojí, lebo išlo o iné skutkové a právne okolnosti prípadu.

3.4. Žalobcovia v celom doterajšom konaní argumentovali, že aj pokiaľ by sa malo na premlčanie aplikovať ust. § 104 OZ, priamy nárok poškodeného znamená len to, že ak poškodenému bola spôsobená škoda prevádzkou motorového vozidla, môže si vybrať, či nárok na náhradu škody uplatní voči poistenému prevádzkovateľovi alebo proti poisťovateľovi alebo voči obom naraz. Z ust. § 15 zákona o PZP ale nevyplýva, aby sa charakter nároku poškodeného akokoľvek menil, či transformoval v prípade, ak poškodený svoje oprávnenie využije napr. len voči prevádzkovateľovi vozidla a nie aj proti poisťovateľovi. Stále ide o jeden a ten istý nárok na náhradu škody (ujmy) poškodeného, a teda je podľa

žalobcov úplne irelevantné, voči komu (poistený a/alebo poisťovateľ) bol uplatnený, ak bol právoplatne judikovaný hoci len voči jednému z nich. Toto oba konajúce súdy odignorovali a nijako sa týmto nevysporiadali. Je nepochybné, že právu poisteného (prevádzkovateľ vozidla - žalovaná II. v pôvodnom súdnom konaní - V. H.) koreluje povinnosť poisťovateľa (žalovanej) plniť, pokiaľ sú splnené ďalšie zákonom stanovené podmienky. Ak by mala plynúť samostatná premľacia doba voči poistenému prevádzkovateľovi a samostatne voči poisťovateľovi, mohla by nastať aj situácia, že ten istý nárok voči prevádzkovateľovi by ešte nebol splatný (až právoplatnosť rozhodnutia súdu judikujúceho nárok na nemajetkovú ujmu, kde konanie môže trvať aj dlhší čas, ktorý by presiahol dobu 4 rokov od poistnej udalosti), pričom rovnaký nárok voči poisťovateľovi by už bol v tomto čase premľaný. Ide o právny nonsense a určite nebolo cieľom zákonodarcu zakotviť takéto pravidlá. Je absolútne nezmyselné a v rozpore s akoukoľvek logikou a účelom právnej úpravy PZP, aby poškodení (žalobcovia), ktorí úspešne žalovali poisteného prevádzkovateľa vozidla, následne museli znova žalovať jeho poisťovateľa (žalovanú) podľa ust. § 15 zákona o PZP, lebo tento sa rozhodol v rozpore s jeho zákonnou povinnosťou neplniť z titulu PZP (nielen po doručení právoplatného rozsudku, na výzvu žalobcov, ale ani v exekučnom konaní) judikované nároky na náhradu nemajetkovej ujmy, navyše sa následne ešte úspešne bránil aj premľaním práva. Je absolútnym popretím zmyslu PZP, keď poisťovňa odmieta plniť za svojho poistenca poškodenému z poistnej udalosti, za daného stavu teda žalovaná nie je dlžníkom prevádzkovateľa motorového vozidla, ale je v podstate dlžníkom poškodeného, pričom žalobcovia ako poškodení si svoj nárok (aj za poistenú) riadne uplatnili v premľacej dobe aj podľa ust. § 104 OZ.

4. Žalovaná sa k dovolaniu žalobcov nevyjadrila.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v neprospech ktorej bolo rozhodnuté, zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod [§ 420 písm. f) CSP] zároveň aj dôvodné.

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Z hľadiska ústavného aspektu treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť vecí v konaní o dovolaní a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd.

8. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

9. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými a jasne čitateľnými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať bezbreho; namiesto je skôr zdržanlivý (uvážaný) prístup.

10. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho

konania. Na týchto záveroch zotrúva aj súčasná rozhodovacia prax najvyššieho súdu.

11. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (viď napr. rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t. j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 CSP alebo § 421 CSP. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania. Opodstatnené (dôvodné) je také prípustné dovolanie, v ktorom je oprávnene uplatnený dovolací dôvod. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V prípade dovolania prípustného podľa § 420 CSP je dovolacím dôvodom procesná vada zmätočnosti uvedená v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP), v prípade dovolania, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 CSP, je dovolacím dôvodom nesprávne právne posúdenie veci (§ 432 ods. 1 CSP).

12. Dovolatelia prípustnosť podaného dovolania vyvodzovali z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

14. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

15. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

16. Ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, musia sa zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. *Garcia Ruiz v. Španielsko*, *Vetrenko v. Moldavsko*, *Kraska v. Švajčiarsko*). Judikatúra ESLP síce nevyžaduje, aby na každý argument strany bola v odôvodnení rozhodnutia súdu daná odpoveď, trvá však na tom, že ak ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje

sa špecifická odpoveď súdu práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

17. Rovnako, podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplyvajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t.j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

18. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej, sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo, aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

19. Dovolatelia namietali, že k porušeniu práva na spravodlivý proces došlo tým, že odvolací súd nerešpektoval záväzný právny názor vyslovený dovolacím súdom v jeho skoršom zrušujúcom uznesení sp. zn. 4Cdo/88/2019 zo dňa 31. marca 2020, namietali tiež prekvapivosť a nepreskúmateľnosť rozhodnutia, ako aj nepredvídateľnosť postupu odvolacieho súdu.

20. Z hľadiska predchádzajúceho priebehu sporu je podstatné, že dovolaním napadnutému rozhodnutiu odvolacieho súdu (v poradí treťiemu), ktorý potvrdil zamietajúci rozsudok súdu prvej inštancie, predchádzalo uznesenie dovolacieho súdu sp.zn. 4Cdo/88/2019 z 31. marca 2020, ktorým rozsudok odvolacieho súdu (v poradí prvý) zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dovolací súd ustálil, že v prejednávanej veci sa žalobcovia ako pozostali po obeti smrteľnej dopravnej nehody poddĺžníckou žalobou podľa § 109 ods. 1 Exekučného poriadku domáhali zaplata náhrady nemajetkovej ujmy z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, ktoré mala vlastníčka motorového vozidla, ktorým škoda (ujma) bola spôsobená, uzatvorené so žalovanou poisťovňou. Vlastníčka tohto motorového vozidla bola na náhradu nemajetkovej ujmy (spoločne a nerozdielne s vodičom) zaviazaná rozhodnutím vydaným v konaní vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 11C/80/2014, v ktorom žalovaná poisťovňa vystupovala v pozícii vedľajšej účastníčky. Odvolací súd poddĺžnícku žalobu žalobcov proti žalovanej poisťovni zamietol z dôvodu, že v konaní nebolo preukázané, či vôbec bol žalovanej poisťovni doručený právoplatný rozsudok o výške náhrady nemajetkovej ujmy priznanej žalobcom, a teda či nastala splatnosť žalobcami uplatneného

nároku. Z hľadiska právneho posúdenia považoval dovolací súd za rozhodujúcu aplikáciu § 11 ods. 7 ZoPZP, z tohto ustanovenia, z ktorého odvolací súd vychádzal pri právnom posúdení prejednávanej veci, vyplýva, že splatnosť poistného plnenia je stanovená lehotou do 15 dní (i) po skončení prešetrovania potrebného na zistenie rozsahu povinnosti poisťovateľa poskytnúť poistné plnenie alebo (ii) v prípade, ak o nároku poškodeného rozhodoval súd, po doručení právoplatného rozhodnutia súdu o výške náhrady škody poisťovateľovi, ak z tohto rozhodnutia nevyplýva iná lehota na poskytnutie poistného plnenia, a to - ako z dôvodovej správy k tomuto zákonu vyplýva - bez ohľadu na to, či poškodený žaloval poisťovateľa alebo poisteného (škodcu). Zmyslom ustanovenia § 11 ods. 7 ZoPZP nie je, aby poškodený, ktorý ujmu vytrpel a ktorej odstránenia alebo zmiernenia sa domáha v rámci výkonu práva na súdnu ochranu, po tom, ako mu v súdnom konaní vedenom proti škodcovi a poisťovní bola táto ochrana poskytnutá a náhrada nemajetkovej ujmy priznaná, ešte osobitne zisťoval, v akom poradí bol vydaný rozsudok o výške tejto náhrady súdom doručovaný ostatným subjektom konania a či poisťovní (ktorá v tom istom konaní tiež vystupovala ako subjekt konania - či už ako procesná strana alebo ako intervenient) bol doručený ako poslednému subjektu konania (čím zároveň nadobudol právoplatnosť), alebo v prípade, že sa tak nestalo (t. j. že si ho prevzala skôr ako niektorý iný subjekt konania), aby potom sám iniciatívne tento rozsudok znovu doručoval poisťovní, pretože inak by nenastala splatnosť jemu prisúdeného nároku a poisťovní by napriek rozhodnutiu súdu nevznikla povinnosť mu vyplatiť poistné plnenie. Takáto interpretácia ustanovenia § 11 ods. 7 zákona č. 381/2001 Z. z., ktorou sa na poškodeného po vydaní meritórneho rozhodnutia ešte dodatočne kladú uvedené požiadavky, odporuje nielen jeho zmyslu, ale aj významu celého vedenia súdneho konania o zaplatenie náhrady nemajetkovej ujmy (v ktorom žalovaná poisťovňa bola riadnym a aktívnym subjektom konania v pozícii vedľajšieho účastníka a mala právny záujem na výsledku tohto konania, pretože vedela, že v prípade neúspechu na strane škodcov, títo budú od nej žiadať, aby žalobcom ako poškodeným bolo vyplatené prisúdené plnenie z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu) a nejaví sa ani ako spravodlivá. Preto ak odvolací súd v merite veci vydá rozsudok v prospech poškodeného, pre právoplatnosť ktorého sa vyžaduje už len jeho doručenie ostatným subjektom konania, poisťovňu zaťažuje povinnosť poskytnúť mu poistné plnenie v súdom stanovenej lehote (resp. v lehote v zmysle § 11 ods. 7 zákona č. 381/2001 Z. z.), a to bez ohľadu na to, či poisťovní ako jednému zo subjektov bol v konaní predmetný rozsudok doručený ako poslednej alebo nie. Pokiaľ teda predmetný rozsudok bol v súdnom konaní riadne doručený všetkým subjektom konania, vrátane poisťovne, čo vyplýva z vyznačenej doložky jeho právoplatnosti a vykonateľnosti, treba žalovaný nárok žalobcov považovať za splatný. Dovolací súd uzavrel, že keďže odvolací súd sa ďalej nezaoberal ďalšími odvolacími námietkami žalobcov ani žalovanej, bolo potrebné jeho rozhodnutie zrušiť v celom rozsahu a jeho úlohou bude v ďalšom konaní sa s námietkami oboch strán sporu vysporiadať a rozhodnutí ich náležite odôvodniť, pričom v ich kontexte bude treba o. i. posúdiť oprávnenosť nároku žalobcov (keďže žalovaná tvrdí, že nárok pozostalých na náhradu nemajetkovej ujmy nespadá do krytia povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla) a presne zistiť, kedy žalobcovia mohli svoje právo vykonať po prvý raz, pretože sa to javí ako nevyhnutné pre relevantné posúdenie žalovanou vznesenej námietky premlčania.

20.1. Po zrušení rozsudku dovolacím súdom následne odvolací súd uznesením zo dňa 29. apríla 2021, č.k. 9Co/30/2020 - 122 (ako v poradí druhým rozhodnutím) zrušil rozsudok a vrátil vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. V rozhodnutí odvolací súd uviedol, že nárok uplatnený žalobou je splatný, je nárokom z poddlžnickej žaloby, nie je priamym nárokom uplatneným voči žalovanému, žalobcovia mohli svoje právo podať poddlžnícku žalobu prvý raz po doručení exekučného príkazu žalovanému, voči žalovanému bol uplatnený nárok, ktorý spadá do krytia povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, posúdi námietku premlčania uplatnenú žalovaným v priebehu prvoinštančného konania vo vyjadrení k žalobe a právne ju vyhodnotí v tom zmysle, či je odkaz žalovaného na § 104 Občianskeho zákonníka a v ňom normovaný špeciálny právny režim začiatku plynutia premlčacej doby právne významný vo vzťahu k žalobou uplatnenému nároku. Určí, čo je v danej veci rozhodujúcou skutočnosťou pre určenie začiatku plynutia premlčacej doby, ak bude mať za to, že odpoveďou na právne relevantnú otázku môžu byť skutočnosti, ktoré môžu potenciálne vyplynúť z listín zo spisov, dôkaz ktorými bol navrhnutý, spisy pripojí, inak tento návrh na dokazovanie zamietne a zamietnutie návrhu na dokazovanie odôvodní. Ak opätovne dospeje k názoru, že je dôvod na vyhovie žalobe, rozhodne o celom uplatnenom nároku, t.j. vrátane

nároku na úrok z omeškania zo žalovanej istiny a ďalšieho príslušenstva.

20.2. Súd prvej inštancie následne rozhodol zamietajúcim rozsudkom, potvrdeným rozsudkom odvolacieho súdu, ktorý je predmetom tohto dovolacieho konania, pričom základom jeho rozhodnutia bola viazanosť právnym názorom odvolacieho súdu, že nárok uplatnený žalobou je splatný, je nárokom z poddlžnickej žaloby, nie je priamym nárokom uplatneným voči žalovanej, žalobcovia mohli svoje právo podať poddlžnicu žalobu prvý raz po doručení exekučného príkazu žalovanej. Voči žalovanej bol uplatnený nárok, ktorý spadá do krytia povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Súd sa v zmysle pokynu odvolacieho súdu zaoberal vznesenou námietkou premlčania, ktorú posúdil ako dôvodnú - por. odkaz na odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie v bode 1.2. tohto uznesenia.

21. Z odôvodnenia dovolaním napadnutého následného potvrdzujúceho rozsudku odvolacieho súdu je jednoznačne zrejmé, že odvolací súd sa bez akéhokoľvek odôvodnenia odchyľil od svojho predchádzajúceho právneho názoru (cit. V bode 18.1. tohto uznesenia) a nárok žalobcov posudzoval ako priamy nárok voči žalovanej poisťovni, hoci doposiaľ bol nárok žalobcov posudzovaný ako nárok nepriamy a ako nárok z poddlžnickej žaloby. Všetky predchádzajúce rozhodnutia vychádzali z posúdenia žalobcami uplatneného nároku ako nároku z poddlžnickej žaloby, čomu zodpovedá aj jasné skutkové vymedzenie žalobného návrhu a doterajší priebeh konania.

21.1. Odvolací súd úplne odignoroval predchádzajúce zrušujúce rozhodnutie dovolacieho súdu sp.zn. 4Cdo/88/2019, v ktorom dovolací súd vyslovil záväzný právny názor k aplikácii § 11 ods. 7 ZoPZP, odvolací súd v rámci svojho právneho posúdenia aplikáciu tohto ustanovenia vôbec nezohľadnil. Postup súdu nižšej inštancie spočívajúci v nerešpektovaní záväzného právneho názoru, vysloveného v zrušujúcom uznesení súdu vyššej inštancie, a to len na základe vlastného uváženia, je neprípustným postupom, ktorý narúša princíp právnej istoty (R 76/2016). V konaní nasledujúcom po kasačnom rozhodnutí dovolacieho súdu (pri nezmenenom skutkovom stave) nie je priestor pre úvahy, či vyslovený právny názor dovolacím súdom je správny, fundovaný, či úplný. Požiadavky na reflektovanie kasačného rozhodnutia v následnom rozhodnutí sú výrazne prísnejšie, než je tomu v prípade precedenčnej záväznosti. Kasačná záväznosť stojí na bezpodmienečnom rešpektovaní kasačného rozhodnutia.

21.2. Odvolací súd správnosť zamietajúceho rozsudku súdu prvej inštancie odôvodnil v podstate tým, že žalobcovia ako poškodení mohli voči žalovanej ako poisťovni uplatniť svoj nárok priamo v zmysle § 15 ZoPZP, a keďže v konaní Okresného súdu Prešov sp.zn. 11C/80/2014 žalovali len vodiča vozidla a držiteľku vozidla, poisťovňu označili len ako vedľajšieho účastníka, vo vzťahu k teraz žalovanej poisťovni došlo k premlčaniu nároku v zmysle § 101 a § 104 OZ, podporne poukazujúc na judikát R 3/2022. Takéto odôvodnenie odvolacieho súdu absolútne nekorešponduje výsledkom vykonaného dokazovania a predchádzajúcemu právnemu posúdeniu.

21.3. Súčasťou náležitého odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu je aj odkaz na ustálenú rozhodovaciu prax (§ 393 ods. 2 CSP), musí sa však jednať o skutkovo i právne obdobné veci, s náležitým zohľadnením celého obsahu rozhodnutia, na ktoré je odkazované. Ak teda odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia odkázal na judikát R 3/2022, mal venovať dostatočnú pozornosť celému obsahu tohto judikovaného rozhodnutia a najmä jeho záveru, v ktorom dovolací súd zdôraznil, že judikovaný záver, podľa ktorého právo na náhradu nemajetkovej ujmy zásahom do súkromného a rodinného života (§ 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka) vznikutej usmrtením blízkej osoby pri dopravnej nehode motorovým vozidlom je nárokom hradeným z povinného zmluvného poistenia podľa zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla; premlčacia doba na jeho uplatnenie začína plynúť rok po poistnej udalosti (§ 104 Občianskeho zákonníka), sa vzťahuje na premlčanie priameho nároku poškodeného voči poisťovni (§ 15 ods. 2 ZoPZP), ktoré sa však nedotýka povinnosti poisťovne poskytnúť poistné plnenie za poisteného (v mene poisteného) poškodenému (§ 4 ods. 2 písm. a) ZoPZP), a to na základe rozsudku vydanému iba voči poistenému. Z citovaného judikátu teda vyplýva presne opačný záver, než ktorý z neho vyvodil odvolací súd, nedôvodne posudzujúc žalobcami uplatnený nárok ako priamy nárok voči žalovanej poisťovni. Zo žaloby a z celého doterajšieho priebehu konania je jednoznačné, že žalobcovia si neuplatňujú priamy nárok voči poisťovni v zmysle § 15 ZoPZP, predmetom konania je povinnosť poisťovne poskytnúť poistné plnenie za poisteného (v mene poisteného) poškodenému (§ 4 ods. 2 písm. a) ZoPZP), a to na základe rozsudku vydanému iba voči poistenému, v lehote v zmysle § 11 ods. 7

ZoPZP.

21.4. Rovnako neobstojí ani odkaz súdu prvej inštancie na rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR z 23. februára 2011 sp.zn. 25Cdo/3771/2008, nakoľko v danom spore tiež išlo o uplatnenie priameho nároku poisteného voči poisťovni, zároveň išlo o poistenie majetku, a teda toto rozhodnutie je pre zásadnú rozdielnosť skutkového stavu i právnej úpravy na prejednávany spor úplne nepoužiteľné.

22. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu neobsahuje ani len zmienku o posúdení žalobcami uplatneného nároku titulom poddlžnickej žaloby. Dovolací súd v tejto súvislosti zdôrazňuje, že z ustanovenia § 109 Exekučného poriadku vyplýva, že v poddlžnickej žalobe ide o právny vzťah, ktorý oprávnenému dovoľuje, aby vo vlastnom mene uplatňoval právo povinného vyplývajúce z hmotnoprávneho vzťahu povinného k jeho dlžníkovi. Ide len o procesné oprávnenie uspokojiť sa z pohľadávky povinného voči jeho dlžníkovi. Preto sa nemôže prihliadať na práva a povinnosti vyplývajúce z prípadných hmotnoprávnych vzťahov medzi oprávneným a dlžníkom povinného, ale v tomto vzťahu sú právne významné iba práva a povinnosti vyplývajúce z hmotnoprávnych vzťahov medzi povinným a jeho dlžníkom. Nedochoádza tu z hľadiska hmotného práva k zmene v osobe veriteľa, teda nevzniká žiadny nový hmotnoprávny vzťah medzi oprávneným a poddlžníkom, keď povinnosť poddlžníka (odporcu) platiť priamo oprávnenému (navrhovateľovi) má svoj základ v procesnom práve a je výrazom núteného výkonu práva, ktorým sa zasahuje do hmotnoprávneho vzťahu povinného a poddlžníka. Interesia dlhu povinného voči oprávnenému, ani prechod aktívnej formálnej legítimácie nie je vyslovený v žiadnom ustanovení zákona. Oprávnený získava procesnú aktívnu legítimáciu na podanie žaloby proti dlžníkovi povinného tak, že žalobné právo vzniká v deň nasledujúci potom, čo bol dlžníkovi doručený exekučný príkaz na vyplatenie splatnej pohľadávky, ak k vyplateniu nedošlo, alebo v deň nasledujúci po jej splatnosti, ak nastala neskôr, až po doručení exekučného príkazu a ak jej vyplateniu oprávnenému nedošlo. Oprávnený je vo vzťahu k pohľadávke, ktorá má byť od poddlžníka vymáhaná, procesne oprávnený k tomu, aby plnenie, ktoré takýmto spôsobom od poddlžníka získal, použil na uspokojenie svojej vlastnej pohľadávky voči povinnému. (por. III. ÚS 280/2012, I. ÚS 394/2020, 5Cdo/87/2013, 9Cdo/126/2022).

22.1. Vychádzajúc z vyššie uvedeného bolo preto rozhodujúce jasne rozlíšiť a dostatočne odôvodniť právne posúdenie vzťahu medzi žalobcami ako oprávnenými, žalovanou poisťovňou ako poddlžníčkou a povinnou držiteľkou motorového vozidla. Z hľadiska poddlžnickej žaloby totižto neexistuje priamy hmotnoprávny vzťah medzi oprávneným a poddlžníkom, z hľadiska premĺčania tu ide o posúdenie, kedy mohol oprávnený podať poddlžnícku žalobu voči poddlžníkovi, k čomu sa odvolací súd vyjadril vo svojom druhom rozhodnutí. Rozhodujúci je hmotnoprávny vzťah medzi povinným a poddlžníkom, ktorého základom je povinnosť poisťovne poskytnúť poistné plnenie za poisteného (v mene poisteného) poškodenému (§ 4 ods. 2 písm. a) ZoPZP), ktorá povinnosť mohla vzniknúť až po právoplatnom ukončení sporu Okresného súdu Prešov sp.zn. 11C/80/2014. V tomto kontexte je potom potrebné vyhodnotiť žalovanou vznesenú námietku premĺčania, ktorá sa týka hmotnoprávneho vzťahu medzi povinným a poddlžníkom.

23. Vzhľadom na to, že v preskúmanom rozsudku odvolacieho súdu sa odvolací súd vôbec nezaoberal vyššie uvedenými podstatnými a rozhodujúcimi otázkami pre náležité právne posúdenie, pri odôvodnení svojho rozhodnutia si tak nespĺnil svoju základnú povinnosť jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnať sa so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie podstatné a právne významné, uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje potvrdzujúce rozhodnutie založil. V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplývajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/07). Odôvodnenie preskúmaného rozhodnutia odvolacieho súdu nenapĺňa požiadavku koherentnosti a konzistentnosti použitej argumentácie.

24. Absencia náležitého odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu v tak významných rozhodujúcich právnych otázkach, ako aj nerešpektovanie kasačne záväzného predchádzajúceho rozhodnutia dovolacieho súdu vedie dovolací súd k záveru, že dovolanie žalobcov je procesne prípustné podľa § 420 písm. f) CSP a zároveň dôvodné pre procesnú vadu zmätočnosti, dovolateľom týmto nesprávnym

procesným postupom súdu bolo znemožnené realizovať im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

25. Vzhľadom na zistenie, že v konaní odvolacieho súdu došlo k procesnej vade podľa § 420 písm. f) CSP, ktorá skutočnosť je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne, najvyšší súd rozsudok odvolacieho súdu uznesením zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

26. So zreteľom na dôvodne namietanú vadu zmätočnosti napadnutého rozhodnutia dovolací súd v súlade so svojou rozhodovacou praxou nepristúpil k posúdeniu opodstatnenosti argumentácie dovolateľov týkajúcej sa nesprávneho právneho posúdenia veci ako dovolacieho dôvodu v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Zistené procesné nedostatky postupu odvolacieho súdu majú priamy vplyv na správne právne posúdenie, a teda k nastoleným právnym otázkam je možné sa vyjadriť až potom, ako budú odstránené vytýkané pochybenia, resp. po ich odstránení je možné, že potreba na ne odpovedať už nebude.

27. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

28. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.